

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ ПРО ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ БІОЛОГІЇ 9-ГО КЛАСУ

*Ю.О. Колосов, М.М. Скиба
Київ, Україна*

У третьому тисячолітті особливо гостро постає проблема збереження здоров'я людини. Стан здоров'я є показником духовного, соціально-економічного та медико-біологічного добробуту населення, рівня цивілізованості країни в цілому.

Проблеми збереження здоров'я і здорового способу життя учнівської молоді та умови їх оптимізації стали предметом досліджень філософів, медиків, психологів, педагогів. Засади здорового способу життя розглядали М.М. Амосов, І.Д. Бех, Т.Є. Бойченко, Ю.П. Лісичин [1, 2, 3, 5] та інші.

Що ми розуміємо під поняттям «здоровий спосіб життя»? До основних складових здорового способу життя належать: спосіб життя, рівень культури, здоров'я в ієрархії потреб, мотивування, настанови на довголіття.

Основними завданнями формування навичок здорового способу життя школярів є:

- формування позитивної мотивації щодо здорового способу життя, культури здоров'я;
- знайомство учнів з основами здорового стилю життя;
- формування свого стилю життя;
- здійснення профілактичної роботи з шкідливими звичками;
- формування теоретичних та практичних навичок здорового способу життя;
- формування творчої особистості, здатної до саморозвитку, самоосвіти.

Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти передбачено засвоєння учнями знань про цінності таких категорій як життя, природа, здоров'я та застосування знань в повсякденному житті і майбутній професійній діяльності [4]. Формування та розвиток поняття про здоровий спосіб життя передбачено навчальною програмою з біології (9-й клас) [6].

Навчально-виховний процес з біології в загальноосвітній школі формує в учнів мотивацію здорового способу життя, що включає поняття про здоров'я, форми і методи його формування, збереження і зміцнення, дає можливість визначитись в правильності чи хибності ставлення до власного здоров'я. Розуміючи, що здоров'я здебільшого залежить від самої людини, її свідомості, формування в учнів позитивного ставлення до власного здоров'я базується на отриманні необхідних знань з фізіології, анатомії, шкільної гігієни про фізичне, психічне, духовне та соціальне здоров'я.

Шкільний курс біології містить комплекс заходів, спрямованих на усвідомлення школярами здорового способу життя як складової соціалізації. До основних методів і прийомів формування здорового способу життя школярів можна віднести:

- методи формування свідомого ставлення до здорового способу життя;
- методи формування позитивного досвіду дотримання здорового способу життя;
- методи стимулювання і корекції здоров'язберігаючої поведінки;
- метод самовиховання – усвідомлення необхідності додержання санітарно-гігієнічних норм;
- наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження;
- практичні: лабораторні та практичні роботи, експерименти;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- метод пізнавальних ігор;
- метод навчальної дискусії.

З досвіду роботи автора на посаді вчителя біології Бирюківського навчально-виховного об'єднання «загальноосвітня школа I – II ступенів – дитячий садок» Рокитнянської районної державної адміністрації Київської області можемо зробити висновок, що ігрова діяльність учнів – один з найефективніших методів і засобів фізичного та інтелектуального розвитку особистості дитини. Ігри можна використовувати на різних етапах уроку та в позакласній роботі.

Нами були розроблені та апробовані у школі ігри, що сприяють формуванню у підлітків здорового способу життя. Так, до уроку з теми «Порушення зору та їх профілактика» (9-й клас) можна запропонувати гру «Корисно – шкідливо». Учні, слухаючи висловлювання, картками сигналізують – корисно (зелений колір), шкідливо (червоний колір):

- Недостатня природна освітленість.
- Світло від настільної лампи падає ліворуч.
- Гімнастика для очей.
- Читання в транспорті.
- Достатня освітленість робочого місця.
- Витирання очей брудними руками.
- Читання лежачи.
- Проведення фізкультхвилинок під час роботи за комп'ютером.
- Нікотин та алкоголь спричиняють ураження зорового нерва.

- Тривалий перегляд телепередач.

Цю гру можна застосувати на етапі закріплення і систематизації знань. Її можна проводити для кількох команд. Котра команда найменше зробить помилок і швидше реагуватиме – та виграє.

До уроку теми: «Хвороби органів дихання та їх профілактика» пропонуємо гру «Перешкода». Кожна команда отримує папір, на якому треба написати «перешкоди» на шляху до міцного здоров'я, тобто шкідливі звички. Хто найшвидше складе найдовший список – та команда і переможець.

Як позакласний захід для учнів 9-го класу можна провести прес-конференцію «Профілактика ВІЛ-інфекції, СНІДу та інших вірусних захворювань людини». Вона має на меті формування власної позиції щодо захисту від ВІЛ/СНІДу, профілактики ВІЛ-інфікування. Учні заздалегідь об'єднуються в групи: «Епідеміологи», «Імунологи», «Фармацевти», «Інфекціоністи», «Статисти» і готують відповідні доповіді і повідомлення. Решта учнів – представники молодіжних періодичних видань, різних об'єднань, просто зацікавлені особи (ролі учні обирають самостійно, назви та імена можуть бути вигадані) – напередодні готують запитання до представників різних професій.

Отже, ігрова діяльність школярів сприяє розкриттю творчого потенціалу особистості кожного учня і колективу в цілому, дає змогу учням набути навичок, необхідних для спілкування, формувати здоров'язберігаючу компетентність стосовно небезпечних захворювань та мотивацію до здорового способу життя.

Література

1. Амосов М. М. Роздуми про здоров'я / М. Амосов . – К.: Знання, 1990 . – С. 84-92.
2. Бех І. Д. Виховання особистості / І. Бех // У 2-х кн. Кн. I: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – К: Либідь. – 2003. – С. 49-56.
3. Бойченко Т. Є. Інтегрований освітній курс валеології на світоглядно – методологічних засадах українознавства / Т. Бойченко. – К.: Радянська школа, 1999. – 192 с.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012.– №4-5. – С. 4-36.
5. Лисицин Ю. П. Образ жизни и здоровье населения / Ю. Лисицин. – М.: Просвещение, 1982 .– 40 с.
6. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів: біологія 7 – 11 класи. – К.: Перун, 2005. – С. 35-49.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНФОРМАТИКИ ТА ХІМІЇ ПРИ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ В АГРАРНОМУ КОЛЕДЖІ

*Н.В. Кононец, С.В. Федченко
Полтава, Україна*

Сучасна вища школа покликана забезпечити доступність якісної освіти студентам коледжів з урахуванням їх можливостей, здібностей та інтересів, тому зобов'язана переглянути не лише весь методичний інструментарій у цілому, а й дидактичні системи та підходи до організації навчального процесу. Актуальним сьогодні є підхід зарубіжних колег, який з успіхом упроваджується і в Аграрному коледжі управління і права ПДАА – ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) [1]. При РОН залучаються ресурси педагогів, студентів, бібліотекарів (їхні потенційні можливості, бажання, час) у поєднанні з величезною кількістю навчальних ресурсів (традиційних підручників та посібників, електронних навчальних ресурсів, різноманітних інформаційних та медіа ресурсів тощо) та сучасних педагогічних технологій і методик.

Упроваджуючи РОН дисциплін комп'ютерного циклу в АКУП ПДАА (2012-2014 рр., сайт проекту <http://rbl3.webnode.com.ua/>), нами помічено, що стираються чіткі межі однієї дисципліни при її вивченні, посилюються міжпредметні зв'язки, спостерігається інтеграція з іншими дисциплінами, особливо з інформатикою та комп'ютерною технікою, сучасними інформаційними системами. Сьогодні методика викладання будь-яких дисциплін нерозривно пов'язана з інформатикою. Уже важко уявити викладання хімії без комп'ютерних технологій, навчальних комп'ютерних моделей, віртуальних лабораторій. А сама інформатика як фундаментальна дисципліна сприяє набуттю студентами основних навичок роботи з інформацією, її пошуком, обробкою, аналізом для подальшого прийняття рішень – важливих компетентностей для успішної професійної діяльності випускника коледжу.

При вивченні хімії (курс 10-11 класів) в коледжі студенти зіштовхуються з об'єктами мікросвіту, і навчальні комп'ютерні моделі, які моделюють такі об'єкти, стають неоціненними помічниками при вивченні будівлі атомів, типів хімічного зв'язку, будівлі речовини, теорії електролітичної дисоціації, механізмів хімічних реакцій, стереохімічних уявлень і т.д. Усі ці моделі реалізовані в програмах "1С: Репетитор. Хімія", "Хімія для всіх", CS Chem3D Pro, Crystal Designer, "Збери молекулу", "Віртуальна хімічна лабораторія", "Organic Reaction Animations", ChemLand тощо і використовуються в коледжі на заняттях з хімії.

Поєднання змісту навчання інформатики й хімії, досягнення більшої ефективності навчального